KU LEUVEN HIVA

ONDERZOEKSINSTITUUT VOOR ARBEID EN SAMENLEVING

Werknemersparticipatie bij technologische innovatie

Presentatie SERV - Sociale dialoog en AI op de werkvloer

Yennef Vereycken, HIVA-KU Leuven, 14.06.2022

Structuur

- Uitgangspunten
- Stand van zaken
- Verklaring
- Aanbevelingen
- Conclusie

Uitgangspunt

English-Dutch Dictionary

self-evident

- vanzelfsprekend
- zo duidelijk als wat

STELLING: Inspraak bij technologische innovatie zou een **recht van werknemers** moeten zijn.

Helemaal niet akkoord	*Niet akkoord*	*Neutraal*	*Akkoord*	*Helemaal akkoord*
0	**0**	**2**	**3**	**8**

Uit: Sociale dialoog bij technologische innovatie in België; Een Delphi studie bij de sociale partners

Werknemers:	• Technologie laten aansluiten op noden van werknemers • Gevoel van eigenaarschap over technologie vergroten • Gewenning kan angst voor technologie wegnemen
Systeem ontwikkelaars:	• Werknemersperspectief op mogelijke problemen en oplossingen • Aanvulling op perspectief van ingenieurs en managers
Werkgevers:	• Technologische acceptatie bevorderen • Werknemers activeren, probleem oplossend denken • Gemeenschappelijke visie op technologische innovatie ontwikkelen
Vakbonden:	• Initiatieven ter voorbereiding kunnen nemen (opleiding, coaching,…) • Inschatting van mogelijke gevolgen voor kwaliteit van arbeid • Bezorgdheden van werknemers kunnen vertolken

Uit: Sociale dialoog bij technologische innovatie in België; Een Delphi studie bij de sociale partners

Uitgangspunt

= werknemersparticipatie bij technologische innovatie biedt voordelen voor werknemers, werkgevers en vakbonden

KU LEUVEN HIVA

Stand van zaken

Hoe vaak worden werknemers betrokken bij technologische innovatie?

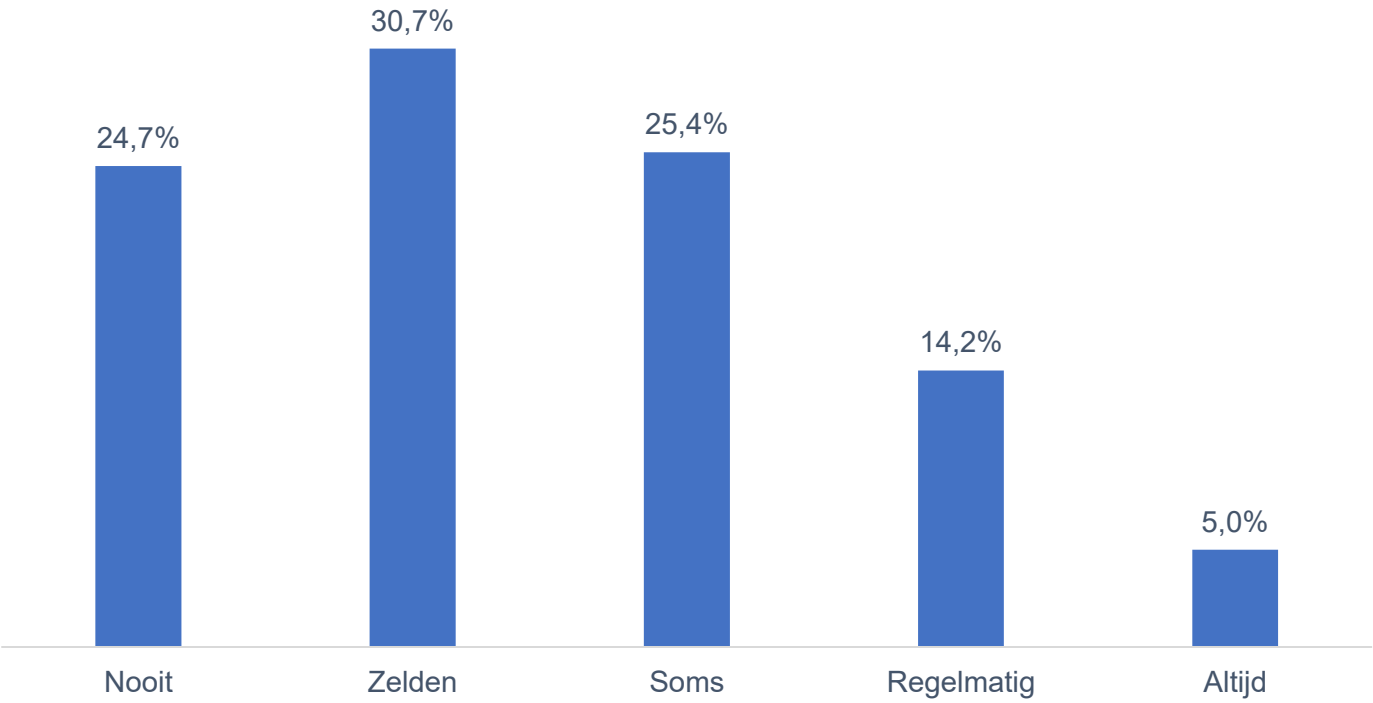

INDUSTRY 4.0 survey (2019): Presence and impact of new technologies in Belgian industry (commissioned by ACV Metea)

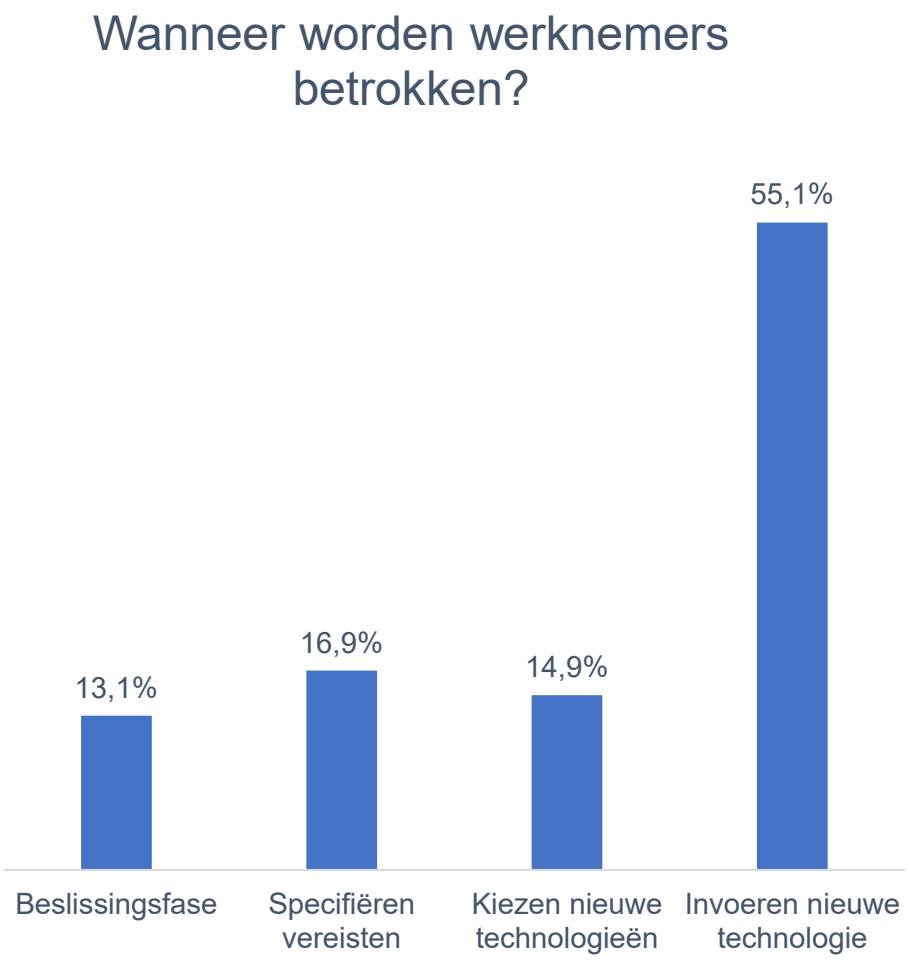

INDUSTRY 4.0 survey (2019): Presence and impact of new technologies in Belgian industry (commissioned by ACV Metea)

European Works Council Solvay concludes 'Global Framework Agreement on Digital Transformation'

Op Europees niveau intentie om SD over TI te organiseren.

↕

Op ondernemingsniveau nauwelijks SD over TI

	Industry 4.0 score (index)	Purchase of customised software	Use of robots	Data analytics to improve the processes of production or service delivery	Data analytics to monitor employee performance	Data analytics in thi establishment has increased
Employee involvement	0.198***	0.209***	0.0809*	0.439***	0.394***	0.426***
	(0.0147)	(0.0363)	(0.0416)	(0.0384)	(0.0379)	(0.0394)
Job design						
Job complexity	0.0581***	0.105***	0.0607	0.149***	0.0422	0.0997***
	(0.0147)	(0.0371)	(0.0407)	(0.0389)	(0.0372)	(0.0377)
Work environment	0.0347	0.0782	0.0920	0.162**	-0.102	0.0768
	(0.0280)	(0.0690)	(0.0799)	(0.0730)	(0.0709)	(0.0748)
Independently organizing work and time schedule	-0.0136	0.0226	-0.0610	-0.0212	-0.0343	-0.0277
	(0.0152)	(0.0378)	(0.0436)	(0.0390)	(0.0388)	(0.0398)
Skill development						
Jobs that require continuous training	0.0687***	0.120***	0.00866	0.191***	0.127***	0.101***
	(0.0139)	(0.0350)	(0.0386)	(0.0367)	(0.0346)	(0.0355)
The knowledge and skills need to change quickly (reverse coding)	-0.0762***	-0.0584*	-0.121***	-0.118***	-0.0753**	-0.215***
	(0.0135)	(0.0336)	(0.0384)	(0.0352)	(0.0341)	(0.0357)
Firm size (log)	0.104***	0.256***	0.607***	0.582***	0.311***	0.395***
	(0.0130)	(0.0329)	(0.0374)	(0.0365)	(0.0333)	(0.0342)
Estimation method	OLS	Logit	Logit	Logit	Logit	Logit
Control variables	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
Observations	4,692	4,760	4,788	5,071	5,084	5,095
R^2	0.280					

Vereycken, Y., Ramioul, M., Desiere, S., & Bal, M. (2021). Human resource practices accompanying industry 4.0 in European manufacturing industry. *Journal of Manufacturing Technology Management*, *32*(5), 1016–1036.

	Vaker betrekken van werknemers
Werktempo	-
Autonomie	+
Werkbeleving	+
Kwantitatieve jobonzekerheid	-
Kwalitatieve jobonzekerheid	-
Herstelbehoefte	-

INDUSTRY 4.0 survey (2019): Presence and impact of new technologies in Belgian industry (commissioned by ACV Metea)

Stand van zaken

= werknemersparticipatie (direct of via SD) over technologische innovatie vindt in België beperkt plaats

KU LEUVEN HIVA

Verklaring

HET SOCIAAL PAKT VAN 1944
Oorspronkelijke tekst

Ontwerp van overeenkomst tot sociale solidariteit

In den loop van de besprekingen die de afkondiging van de besluitwetten betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders voorafgingen, heeft de Minister van Arbeid herhaaldelijk gezinspeeld op tijdens de bezetting gevoerde onderhandelingen waarvan de besluitwetten slechts de in rechtstermen uitgedrukte conclusies zijn

Inderdaad, eenige industrieelen, ter eene zijde, en eenige menschen uit de arbeidersorganisaties, ter andere zijde, hebben zeer talrijke vergaderingen gewijd aan het grondig bestudeeren van de arbeidersvraagstukken en van de verhoudingen die tusschen werkgevers en werknemers moeten tot stand komen om de arbeidsgeschillen zooveel mogelijk te beperken.

Als besluit van hun werkzaamheden hebben zij een «-ontwerp van overeenkomst tot sociale solidariteit » opgesteld, waarvan de bekendmaking ons nuttig voorkomt.

	Sociale Dialoog Vlaanderen		Technologische innovatie (TI)		
Structuren	Sterke instituties op sector en interprofessioneel (IP) niveau + vertaling Cao's op ondernemingsniveau	↔	Situatiespecifiek en ondernemingsgebonden	→	Weinig akkoorden op sector of IP niveau over TI *Inhoudelijk*
	Instrumenten sociale dialoog gericht op arbeidsvoorwaarden en – omstandigheden	↔	Impact op arbeidsinhoud en -organisatie	→	Geen instrumenten voor sociale dialoog over TI *Procedureel*

	Vakbonden	Werkgevers	
Logica's	TI geen prioriteit Expertise & competenties Visie op TI ↓ Reactieve houding	Nadruk op directe participatie Lage legitimiteit van vakbond als onderhandelingspartner ↓ TI niet op agenda van sociale dialoog	Structuren bieden weinig inhoudelijke of procedurele handvaten voor SD over TI TI niet in hoofden van sociale partners

Uit: Sociale dialoog bij technologische innovatie in België; Een Delphi studie bij de sociale partners

Consensus qua uitgangspunten…

(1) Noodzaak tot TI

(2) Nood aan versterking van sociale dialoog

(3) Sociale dialoog over TI is mogelijke win-win

(4) Technologie is kneedbaar

…conflict qua hindernissen:

Vakbonden: Benadrukken het gebrek aan handvaten en instrumenten

We willen wel, maar kunnen/mogen niet

Werkgevers: Benadrukken het gebrek aan expertise en bereidheid van vakbonden

Ze mogen wel, maar willen/kunnen niet

…conflict qua doelen en oplossingen:

Vakbonden: Benadrukken inspraak en instrumenten/impact van TI

SD over TI als middel tot inspraak

Werkgevers: Benadrukken technologische acceptatie, sensibilisering en attitude-verandering.

SD over TI als middel tot betrokkenheid

Verklaring

= zowel de structuren die SD in België vormgeven als de logica's van de sociale partners zijn niet afgestemd op technologische innovatie.

KU LEUVEN HIVA

Aanbevelingen

(1) De organisatie van werknemersparticipatie
(2) Arbeidsorganisatie als hefboom
(3) Versterking van SD over TI
(4) Nood aan geïntegreerd dataplan op de werkvloer

KU LEUVEN HIVA

Aanbeveling (I): de organisatie van werknemersparticipatie

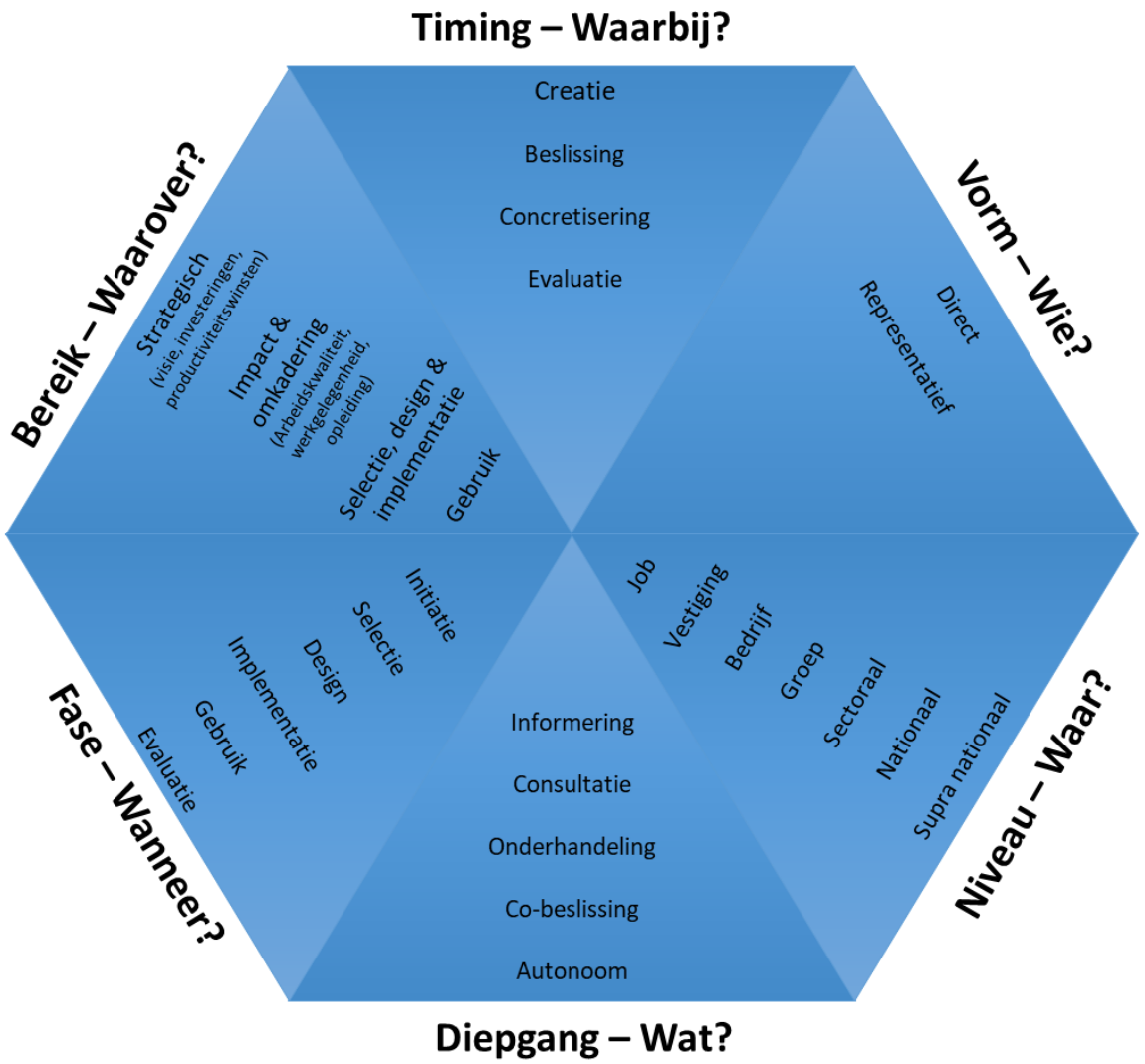

Aanbeveling (I): de organisatie van werknemersparticipatie

	Directe participatie	Representatieve participatie
Fase: Waarbij? Initiatie Selectie Design/implementatie Gebruik Evaluatie	Design/implementatie Gebruik	Initiatie Selectie Evaluatie
Bereik: Waarover? Visie technologie Technologie keuze Technologie design Kwaliteit van arbeid Werkgelegenheid Techno gebruik	Techno design Kwaliteit van arbeid Techno gebruik	Visie technologie Techno keuze Kwaliteit van arbeid Werkgelegenheid
Timing: Wanneer? Creatie Beslissing Concretisering Evaluatie	Creatie Evaluatie	Creatie Beslissing Evaluatie
Diepgang: Wat? Informering Consultatie Onderhandeling Co-beslissing Autonoom	Consultatie Co-beslissing Autonoom	Onderhandeling Co-beslissing
Niveau: Waar? Job Vestiging Bedrijf Groep Sectoraal (Inter)nationaal	Job Vestiging	Vestiging Bedrijf Groep Sectoraal (Supra) Nationaal

Aanbeveling (II): arbeidsorganisatie als hefboom

Case 1:

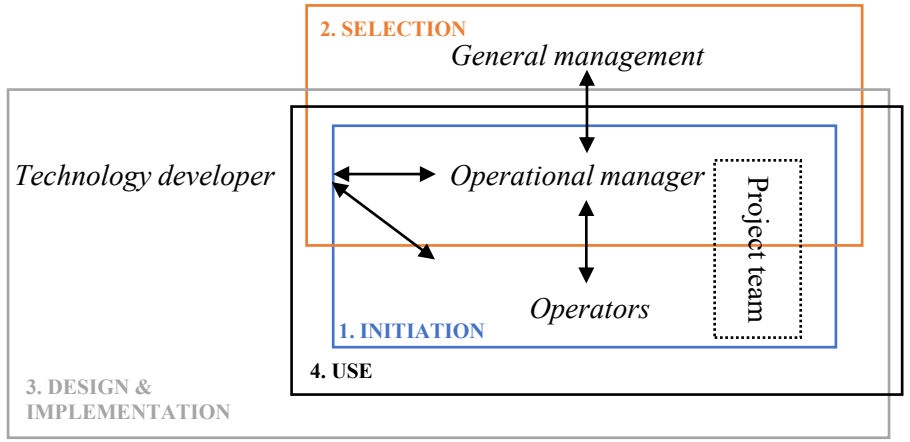

Case 2:

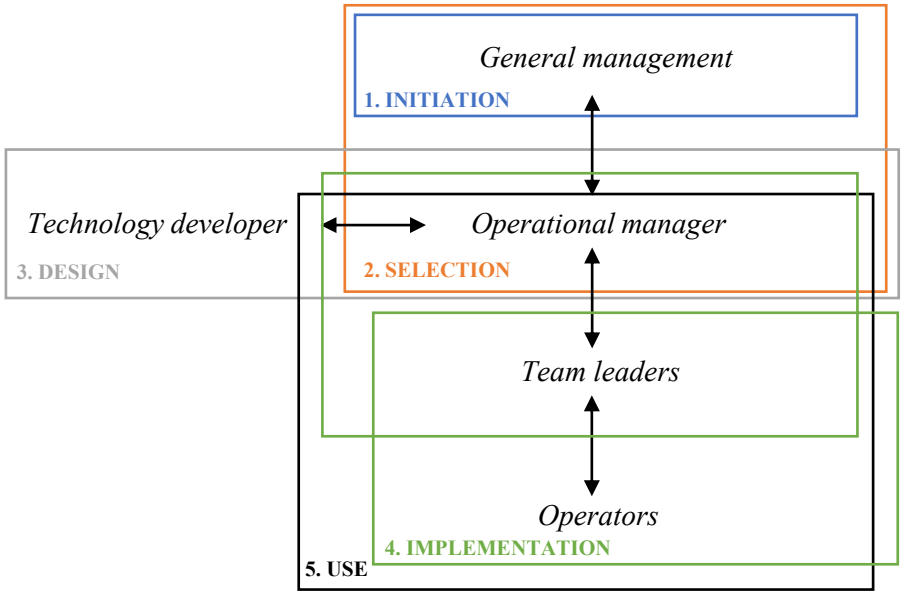

Aanbeveling (II): arbeidsorganisatie als hefboom

1. De uitkomsten van TI zijn vaak **padafhankelijk**: TI in een arbeidsorganisatie met goede kwaliteit van arbeid zal die kwaliteit van arbeid nog verder verbeteren en vice versa.
2. Arbeidsorganisatie → proces van technologische innovatie → uitkomsten van technologische innovatie
3. Inzetten op kwaliteit van arbeid en arbeidsorganisatie beïnvloedt indirect TI en haar uitkomsten.
4. Hefbomen voor kwaliteit van arbeid en arbeidsorganisatie:
   - Gedeelde definitie en meting via werkbaarheidsmonitor
   - Innovatieve arbeidsorganisatie
   - Vernieuwde welzijnswet

Aanbeveling (III): Versterking van SD over TI

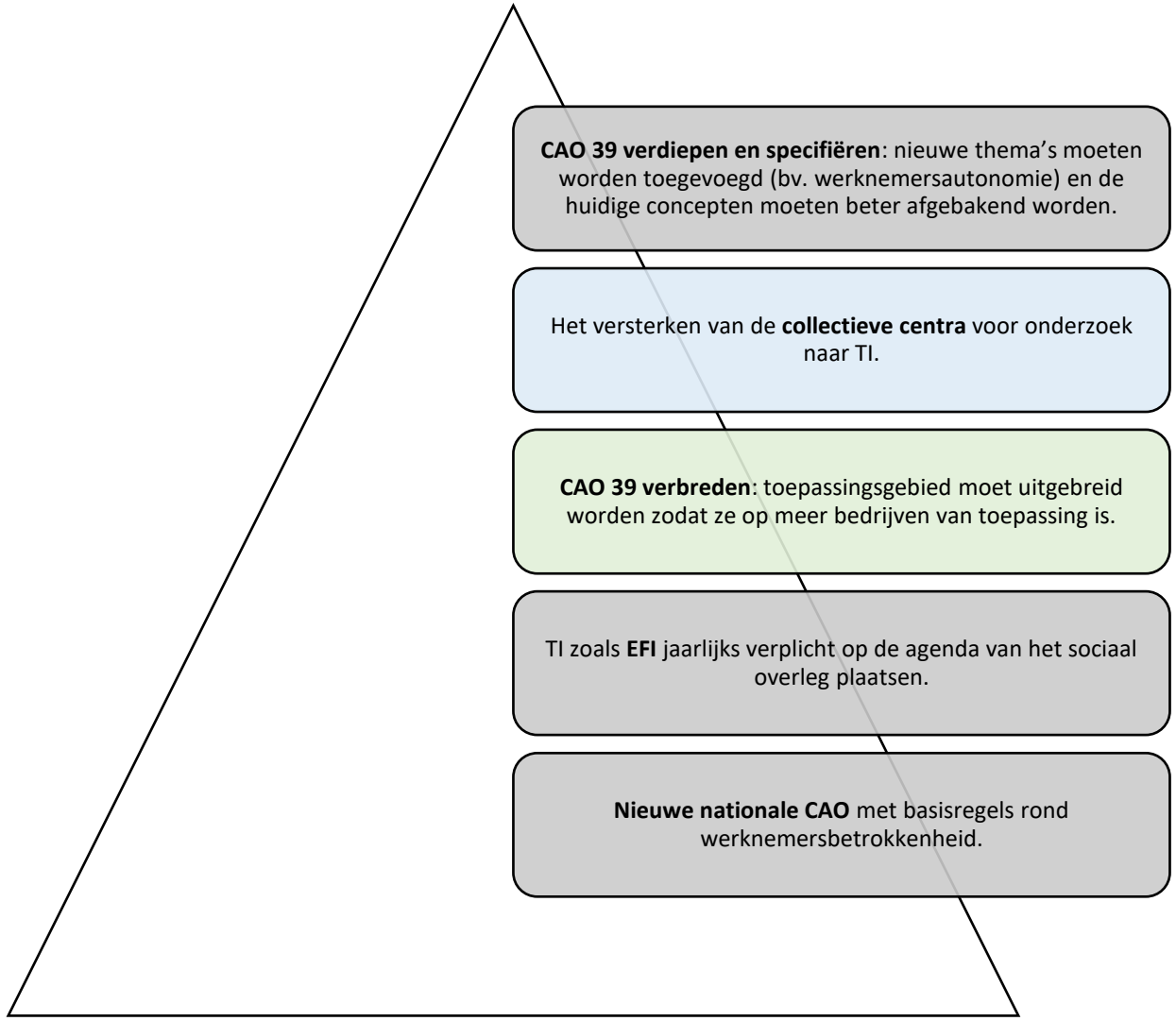

Aanbeveling (III): Versterking van SD over TI

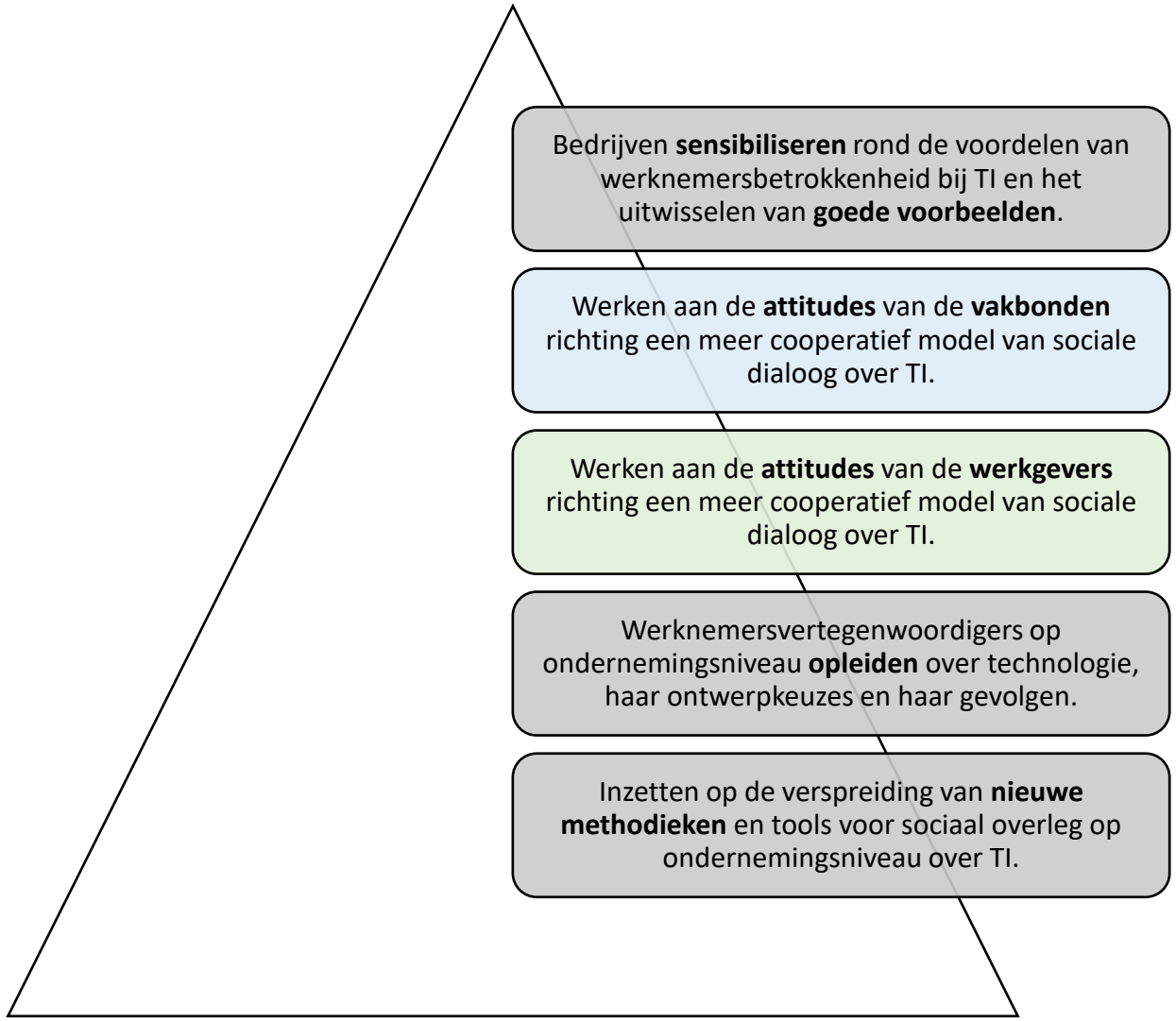

Aanbeveling (III): Versterking van SD over TI

(1) Hervorming van **CAO 39** en toevoeging van TI aan **EFI** zijn breed gesteunde maatregelen.

(2) **Sensibilisering** rond voordelen sociale dialoog kan belangrijke facilitator zijn

(3) Sociale dialoog over TI vereist **herverdeling van de beslissingsmacht** en bereidheid van vakbonden om medeverantwoordelijkheid op te nemen.

Aanbeveling (IV): Naar een geïntegreerd dataplan op de werkvloer

1. Huidige regelgeving toegespitst op camerabewaking en online communicatiegegevens.
   - Enkel in functie van het monitoren van productie, kwaliteitsbewaking en beveiliging.
2. Maar: Nieuwe technologieën (wearables, sensoren,…) + nieuwe mogelijkheden van gebruik van technologie (logaritmisch management, individuele responsabilisering,…)
   - Veel toezicht op de data die bedrijven verzamelen is er niet.
   - Kapstokken in GDPR, art 35, weinig gebruikt. Belang van art. 88.
   - Risico's in Europese AI regulering

Overzicht: https://blog.associatie.kuleuven.be/paradigms/data-op-de-werkvloer-en-de-rol-van-sociale-dialoog-een-kleine-stand-van-zaken/

Aanbeveling (IV): Naar een geïntegreerd dataplan op de werkvloer

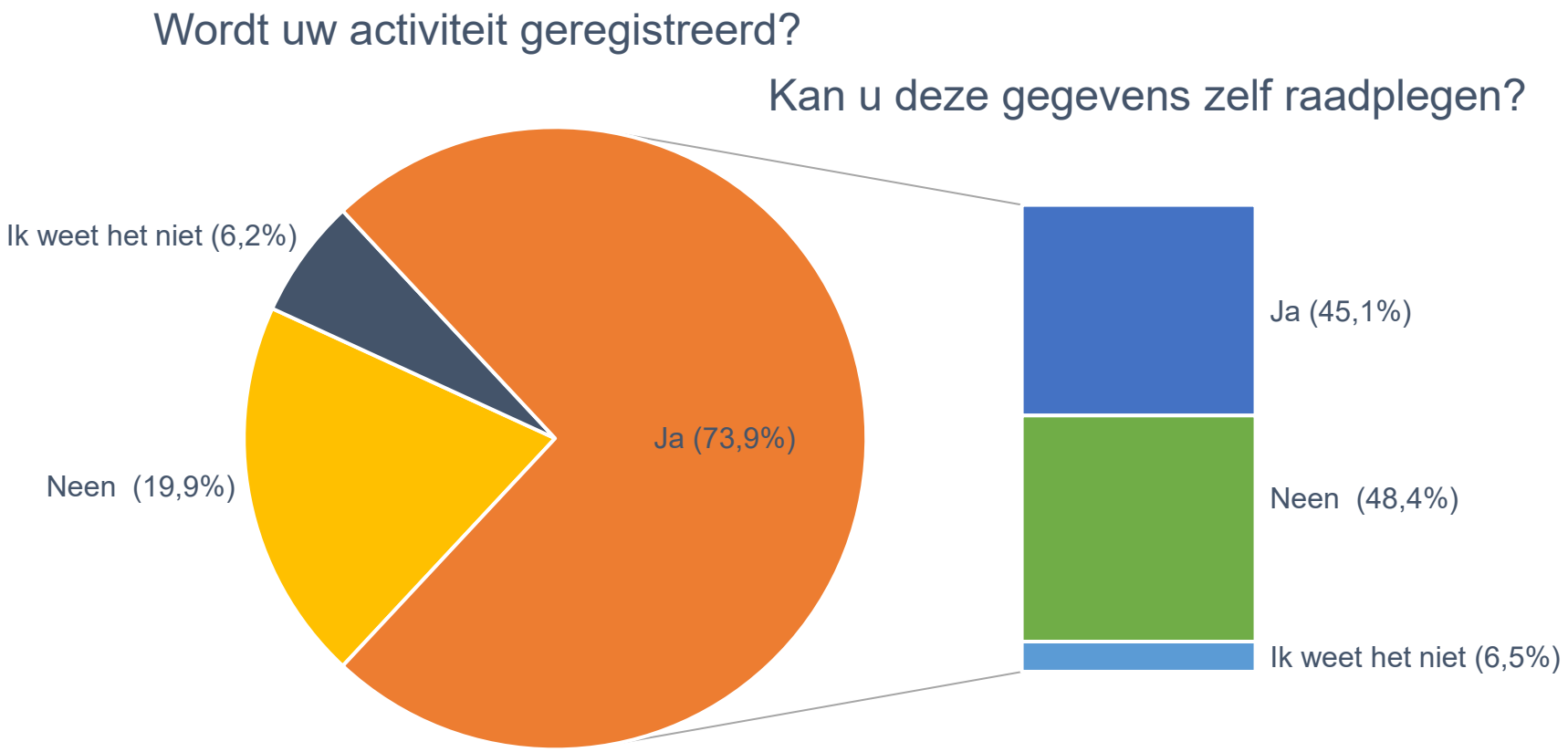

INDUSTRY 4.0 survey (2019): Presence and impact of new technologies in Belgian industry (commissioned by ACV Metea)

Aanbeveling (IV): Naar een geïntegreerd dataplan op de werkvloer

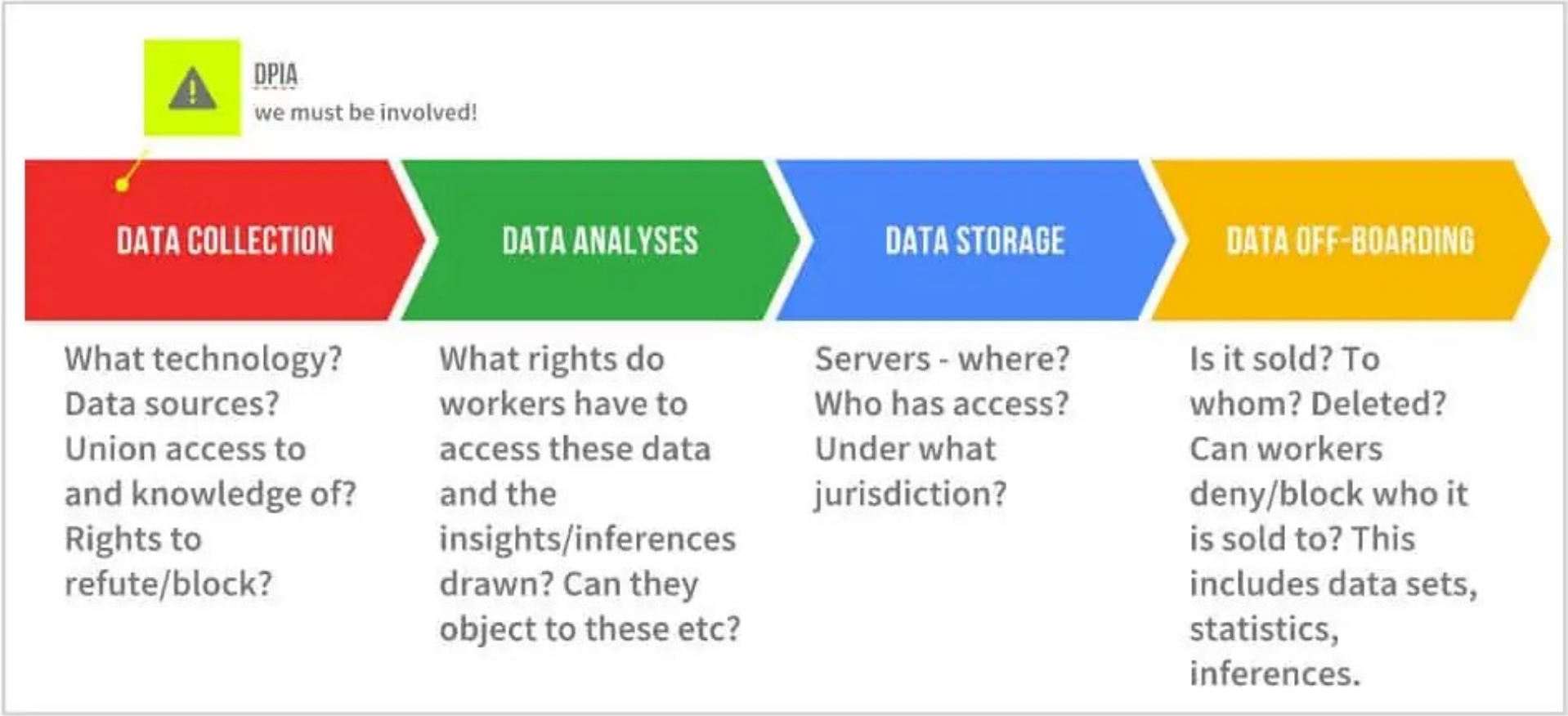

Conclusie

1. WN en vakbonden erkennen voordelen van SD over TI en willen SD versterken.
2. Vakbonden moeten een proactieve houding aannemen en kennis en visie rond TI opbouwen.
3. Werkgevers moeten inspraak bij TI toelaten.
4. Nood aan procedurele instrumenten voor SD over TI.
   - Kan vastgelegd worden op sectoraal of nationaal niveau
   - Inspiratie uit Europese normen (Digital Framework Agreement, GDPR) + vertaal hogere normen naar de praktijk van SD op ondernemingsniveau
   - Rolverdeling directe en representatieve participatie vastleggen
5. Arbeidsorganisatie als hefboom voor sturing van uitkomsten van TI.
6. Datacyclus op ondernemingsniveau in kaart brengen en reguleren.